

and Vernacular // *Cristianità* - n. 399 (gennaio-febbraio). - 2007. 6. Чернишева Ю.О. Тенденції розвитку сучасного італійського релігійного дискурсу та проблеми перекладу // *Мовні і концептуальні картини світу*: Зб. наук. праць. - Вип.12. - Част. II. - К., 2004. - С. 351-355. 7. Гучинская Н.О. Сакральное и профанное в тексте // *Czlowiek-dzielo-sacrum*.- Uniwersytet Opolski, Opole, 1998. - с. 223-229. 8. Дзюбишина-Мельник Н. Стильово-стилістичні орієнтації сучасного конфесійного стилю // *Єдиними устами*. Бюлетень Інституту Богословської Термінології та Перекладів. – № 2. – Львів, 1998. – С. 6-15. 9. Словник Біблійного Богослов'я. – Львів: Місіонер. – 1996. – 934 с. 10. *Богачевская И.В.* Язык религии в контексте национального самосознания: Монография. – К., 1999. – 180 с. 11. Катехизм Католицької Церкви. – Синод Української Греко-Католицької Церкви, 2002. – 772 с. 12. *Delisle J., Lee-Jahnke H., Cormier M.* Terminologia della traduzione. – Editore Ulrico Hoepli Milano, 2002. – 192 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

13. *Spidlik T.* La spiritualità dell'Oriente cristiano.-Milano, 1995. 14. *Шпідлік Т.* Духовність християнського Сходу. - Видавництво ЛБА, 1999. - 496 с. 15. *Vita Consecrata*. Esortazione apostolica post-sinodale. – 1996.- Режим доступу: www.vatican.va. 16. *Іван Павло II.* Апостольське повчання «Богосвячене життя». – Львів: Місіонер 1997. - 168 с. 17. *Christifideles laici*. Esortazione apostolica post-sinodale di Sua Santità Giovanni Paolo II. - Режим доступу: www.vatican.va. 18. Покликання і місія мирян. Післясинодальне апостольське повчання Святішого Отця Івана Павла II. – Львів: Місіонер, 1998. – 150 с. 19. Свята Літургія римського обряду // Ісус-мій Господь. Християнський молитовник.- Вінниця, 1998. 20. *Centesimus Annus*. Enciclica di Giovanni Paolo II. - Режим доступу:www.vatican.va. 21. Сотий рік. Енцикліка Вселенського Архієрея Івана Павла II з нагоди сотої річниці енцикліки *Resurrectionis*.- К.: Кайрос, 2001. – 102 с. 22. *Giovanni Paolo II.* Memoria e identità. Conversazioni a cavallo dei millenni. - Rizzoli, 2005. 23. *Іван Павло II.* Пам'ять та ідентичність. Бесіди на зламі століть. - Львів, Літопис, 2005. - 168 с. 24. *De Liguori Alfonso M.* Del gran mezzo della preghiera. – Режим доступу: <http://www.floscarmeli.org>. 25. *Св. Альфонс Лігуорі.* Молитва – могутній засіб спасіння. – Львів: Добра книжка, 2007. - 96 с. 26. *Messori V.* Ipotesi su Gesù. – Torino, 2001. 27. *Messori V.* Гіпотези про Ісуса. – Львів, Свічадо, 1998. - 296 с. 28. *Rupnik M. I., Averincev S.S.* Adamo e il suo costato.-Roma, 1996. 29. *Аверінцев С., Рупнік М. І.* Адам та його ребро. Духовність подружньої любові. – Львів: Свічадо, 1998. - 76 с.

ШЕВКУН Е.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ ЗМІСТОТВОРЕННЯ

*(на матеріалі ментально-мовного опису лінгвокультурного концепту
ПРОСТІР, іспанська версія)*

Статтю присвячено мовно-ментальному опису категоріального концепту – культурної універсалії ПРОСТІР у хронологічних послідовностях античної та середньовічної культури. Здійснена реконструкція смислового поля ідей метакультури як факта метасвідомості як смислового тла вербальної та поведінкової підсистеми ментальності. Встановлено кореляції між поняттями метакультура (метасвідомість) – культурна свідомість (менталітет), міфоментальність та соціогенезисна ментальність. Визначена змістова структура концепту ПРОСТІР, концептосистема семантики + смислів-ноєм зазначеного концепту.

Ключові слова: смислове поле ідей метакультури, менталітет, міфоментальність, символ, семантика ментальності концепта.

Статья посвящена языко-ментальному описанию категоріального концепта культурної універсалии ПРОСТРАНСТВО в хронологічних послідовностях античної і середньовікової культури. Осуществлена реконструкція смислового поля ідей метакультури як факта метасознання як смислового поля вербальної поведінкової підсистеми ментальності. Установлена кореляція між поняттями метакультура (метасознання) – культурне свідомство (менталітет), міфоментальність і соціогенезисна ментальність. Определена содержательная структура концепта ПРОСТРАНСТВО, концептосистема семантики + смислов-ноєм указанного концепта.

Ключевые слова: смислове поле ідей метакультури, менталітет, міфоментальність, символ, семантика ментальності концепта.

The article is devoted to the linguistic-mental description of categorical concept of cultural universal SPACE in chronology sequences of antique and medieval culture. The reconstruction of a semantic field of ideas of metaculture as fact of metaconsciousness as semantic field of a verbal behavioural subsystem of mentality is accomplished. The correlation between concepts of metaculture (metaconsciousness) – cultural consciousness (mentality), mythomentalty and sociogenesis mentality is established. The substantial structure of the concept SPACE, the system of the concept semantics + senses of poems of specified concept is determined.

Key words: a semantic field of ideas of metaculture, mentality, mythomentalty, a symbol, semantics of mentality of concept.

Мета статті. Історична реконструкція смислового коду, основних змістових смислів-цінностей, ключових слів, що виконують функцію регулятивних концептуальних смислових конструкцій, які визначають особливі умови інтерпретації культурної онтології буття, локалізовані у просторі. Реконструкція смислового коду концепту *ПРОСТІР* здійснена в наступних часових координатах послідовностей культури: міфокультура (в цій статті не висвітлюється), культура Античності й Середньовіччя.

Відповідно до цього була визначена змістова структура концепту *ПРОСТІР*, виокремлено смислові згустки організованої множини елементарних смислів-ноєм, систему культурних значень (концептуальна система, лінгвокогнітивні концепти), що експлікують смисловий код культури.

Актуальність. Набули подальшого уточнення кореляції понять метакультура, метасвідомість, культура, культурна свідомість (менталітет), смислове поле ідей (як зміст метасвідомості), ціннісно-змістовий універсум, міфоментальність і соціогенезна ментальність.

Об'єкт дослідження. Концепт *ПРОСТІР* як культурна універсалия, константа культури. Ментально-мовний опис концепту *ПРОСТІР* виконано на матеріалі словотвірної підсистеми іспанської мови, множині дериватів структурного типу “ada(o)”, конституйованому на категоріальному підґрунті топос: сукупність,

хронотоп, міра, кількість, де афіксом є незмінний символічний елемент виконує функцію категоризатора мовної репрезентації категоріального каркасу культур Античності і Середньовіччя

К. Мерло-Понті зазначає, що в сучасних філософських концепціях немає чіткого осмислення простору, відсутнє його визначення на підґрунті власного досвіду суб'єкта [1:28]. Свого часу ще Е. Кант намагався здійснити демаркаційне розмежування між поняттям простору як *зовнішньою* формою досвіду та простором, в якому репрезентований *зміст досвіду*. “Простір і час (концепти *a priori*), в яких ми здатні сприймати речі до будь-якого досвіду, уможливлують досвід, але самі собою не є змістом свідомості, а натомість є *фактом свідомості* [2:467]. Тобто йдеться про природний фізичний простір (необ'єктнозалежний, порожній простір, геометричний простір за Ньютоном, топологічний простір) *конституований у сприйнятті*, що створює зовнішню форму досвіду. Природний простір структурується в актах експліцитного наївно-побутового пізнання (когітації) у актах адаптаційно-орієнтаційної активності людини та представлені у свідомості когнітивними параметричними концептами та когнітивними картами. Це – носії топологічної інформації та орієнтаційних фізичних картин світу, які виникають у буденній свідомості (наївна філософія світу). Як такі вони були найгрунтовніше досліджені в межах лінгвокогнітивного аналізу.

В свою чергу, концепт *ПРОСТІР*, в якому репрезентований зміст досвіду, набуває ознак людського простору, що конститується на основі природного простору, оскільки “Свідомість обирає світи на фоні одного єдиного природного світу, інший простір (людський) розтинає очевидний простір, по ландшафту якого “розміщене” приховане значення” [1:32].

Ендоконсистенція концепту *ПРОСТІР* формується внаслідок синтагматичного зіставлення, зіткнення позаієрархічних блоків, має концептів: природа як регіон існуючого буття та культура як система концептуальних засобів, що застосовуються для опису світу в його просторовій репрезентації.

В межах міфокультури концепт *ЛЮДСЬКИЙ ПРОСТІР* синонімізується з концептом *СВІТ*, що розуміється як досвід “світобуття”, спричинений “мисленням цілого світу”, що є властивим міфосвідомості). Змістове співвідношення концепту *ПРОСТІР* та

концепту *СВІТ* – це схоплення цілісного буття у його просторовій локалізації.

В наступних епохах Античності й Середньовіччя – це світ, створений для людини та зібраний в його розпорошеннях, в структурах соціокультурної свідомості, оскільки, за словами Гайдеггера, “Світ – це завжди духовний світ”, відповідно, простір вже виступає як топос “культурної онтології суцього”, також це саме життя (екзистенційний людський простір) у його просторовій локалізації та репрезентації. Концепт *ЛЮДСЬКИЙ ПРОСТІР* – носій змісту досвіду, виявляє себе “як культурно-цивілізаційний пейзаж (“аксіологічний пейзаж”), репрезентований топосами людського перебування, що виникають унаслідок ціннісно-змістової діяльності людини, спрямованої на перетворення природного середовища проживання” [3:76]. З огляду на те, що культура розуміється як сукупність діяльнісних настанов, які утворюються і тиражуються нею, та стверджує перетворюючий (трансформаційний) тип ціннісно-сислової діяльності, котрий втілений у розмаїтті форм культурної поведінки.

Відхід від “ідеї світобудови та світорозуміння” в античній і середньовічній культурі призводить до висунення першочергової ідеї – світоперетворення крізь призму змінних смислів-цінностей епохи (напр. власність, привласнення)

Екзоконсистенція концепту *ПРОСТІР* забезпечується наведенням містків між різними концептами, коли один з них уже містить складові. Сполучення концептів відбувається таким чином, що інші сполучення мають свою власну природу.

Важливо зазначити що, осмислене й усвідомлене пізнання простору, в якому представлений зміст досвіду, виникає у наслідок встановлення відношення природного простору і рефлексії речі (природної і неприродної), де рефлексія складає вже рівень свідомості “Якщо я не рефлектую перебування серед речей, то я ставлюся до простору як до місця” [1:33]. Але самі умови розуміння речей повинні бути ідеалізовані, осмислені (концептуалізовані), унаслідок чого уможлиблюється співвіднесення ряду фізичних явищ і ряду свідомості, а також ідеалізоване поєднання переривчастості й континуальності.

Лінгвокультурологічний аспект концепту *ПРОСТІР*.

Визначення змістової структури концепту *ПРОСТІР* здійснюється нами за низхідною віссю: від ціннісно-змістової структури концепту *ПРОСТІР* (система смислів-цінностей менталітету), яка виступає

фоновим компонентом семантичного поля ментальності (концептосистема, сукупність домінуючих елементарних смислів-ноєм, мовних значень), в яких есплікуються змісти-цінності та смисловий код культури на підставах окресленої понятійної диференціації “менталітет” і “ментальність” (В. Іващенко, Н. Калина).

Історичний процес смислотворення та смислонаповнення світу і буття – внутрішній ідеальний простір смислів-цінностей відбивається на карті сфери свідомості (менталітету, культурної свідомості) (термін Г. Шпета). У дослідженні здійснена спроба розширення евристичного потенціалу поняття “менталітет” через включення до його складу додаткової координати виміру *метасвідомості* як факту метакультури. Вважаємо продуктивною спробу ретроспективної реконструкції змістової структури лінгвокультурного концепту – універсалії *ПРОСТІР* у паралелізмі з ідеальним світом ейдосів, символічних форм, які становлять живу сутність метасвідомості (концепти – Смисли – ідеї) та під кутом зору різних генезисних типів культурної свідомості (метасвідомості, культурної свідомості – менталітету)

Буття, локалізоване у просторі (концепт *ЛЮДСЬКИЙ ПРОСТІР*), пов’язано з досвідом осмислюючої свідомості суб’єкта як її конкретно історичного носія, оскільки “спосіб буття культури визнається як ідеальне буття свідомості”. Культура, у нашому розумінні, є досвідом осмислюючої свідомості, де смисли-цінності, що виникають, є корелятами історично генезисних форм свідомості, оскільки культура – це зміст буття, а свідомість – спосіб його осмислення.

У європейській культурі історично генезисні типи свідомості можливо звести до певних філософських абстракцій, які визначають ту чи іншу картину світу:

1) Філософська абстракція Платона постулює існування абсолютних ідеальних структур, концептів-ідей – (світу ідей смислове поле вроджених ідей) – позачасових сутностей, що утворюється внаслідок *рефлексивного смислового дублювання сутності речей*, що долають розпорошення емпіричних речей у просторі. Також за Гуссерлем, смислове поле ідей це феномени свідомості, приховані (імпліцитні) акти, що походять з минулого, за допомогою яких світ був даний у розуміння.

Сучасне творче переосмислення філософського міфу було здійснено М.К. Мамардашвілі. Його теорія метасвідомості розвиває

основні положення першої філософської абстракції свідомості й запроваджує терміни метасвідомість і метакультура.

2) Класичний ідеал раціональності свідомості (Р.Декарт, Е.Кант) – принцип досвідної науки й свідомість, що має властивість безпосередньої достовірності.

3) Постнекласична парадигма (К.Маркс) обґрунтовує смисловий вимір свідомості як наслідок абстракції практики суспільних відносин, що складається поза межами індивідуальної психіки. Сенси, що виникають у процесі ціннісно смислової діяльності, визначають діяльнісну природу психіки (ментальності), специфіку її формальних і семантичних концептуальних структур. Це ідеальна форма предметного світу, що не проектується зі свідомості людини на реальність, але конститується у культурному вимірі соціальної інтеракції [5:271].

На перетині філософських і культурологічних концепцій ціннісного смислотворення виникає поняття семантичне поле культури (далі ЦСУ), запроваджене у міждисциплінарні дослідження С.Б.Кримським. Під ЦСУ розуміється матрична основа моделі пізнання, “темпорально визначена базова глибинна ціннісно-змістова ментальна настанова пізнавальної діяльності, виражена в гносеологічних уявленнях епохи і визначена праксисним смисловим потенціалом. Ціннісно змістовий потенціал практики як визначаюча вісь змістотворення – функції від певних ситуацій діяльності, умова смислових потенціалів життєвого світу, що окреслює предметну сферу культури, конфігурації її змісту, детермінована антропним фактором [6:55]. ЦСУ – це культурна визначеність буття людини? її життєдіяльності (процесуальна визначеність ЦСУ). На перший погляд, підґрунтя поняття ЦСУ складає пріоритет постнекласичної абстракції свідомості, але це лише певний темпоральний фрагмент ціннісно змістового універсуму.

Унаслідок цього спробуємо встановити кореляційні відношення між поняттям ЦСУ (концептуальний універсум А.Вежбицька) і смислове поле ідей метасвідомості як факта мета культури (М.К.Мамардашвили, А.П.П’ятигорський).

Присутність поля ідей (символів метасвідомості) як “ірраціональна” складова ЦСУ постулюється С.Кримським на підґрунті виділеного ним факту множинності репрезентаційних (експлікативних) моделей ЦСУ. Філософ наголошує, що ЦСУ – це віртуальна (тимчасова) структура, а не просторово-морфологічна, де

темпоральність – це не лише визначеність в епосі та культурі, але й динамічно рухоме підґрунтя смислотворення, оскільки “смысл, позбавлений подальшого запиту є мертвим смыслом” [6]. Аспект темпоральності ЦСУ по-різному репрезентує людське наповнення буттєвого кола “олюднену дійсність”, “коло осілости” та плин самого життя у межах семантичного простору культури в її просторово-часовій локалізації (репрезентації).

ЦСУ містить темпоральний фрагмент, “на підґрунті якого зведені захисні стіни символів” (К.Юнг) У будь-якому витворі культури присутній історичний досвід, що є *змістоутворюючою системою* [6:122, 56].

Важливість філософського міфу як минулого досвіду осмислюючої свідомості непересічна для культуротворення. Філософський міф поєднується з досвідом міфу як історії свідомості і підґрунтя культури в цілому [7:85].

Темпоральні фрагменти ЦСУ – моделі смислотворення репрезентують присутність людини у світі через власні різноманітні модельні репрезентації – експлікації:

1) Інтегральна модель ЦСУ, сформована в Античності, що відображує досвід міфосвідомості як не конститутивної (неетична свідомість). Уявлення буття як космосу, що відбиває просторову організацію усього існуючого в його протиставленні хаосу як ідея світопорядку (логосу). 2) Експлікація ЦСУ з точки зору його цивілізаційної (культурної) складової. Репрезентується моделлю розумної ойкумени “топосу людського перебування” (розумний людський простір). Людина починає створювати власні моделі всесвіту разом із будівництвом житла “ойкос – дім, житло” [6:63]. Це і є процес *окультурення* простору, створення “аксіологічного ландшафту”, аранжування території проживання як виокремленість із природи основі ідей порядку (логоса) симетрії межі – блага і закона.

Отже, ЦСУ як інтегративна модель *історичного процесу змістотворення* розташовується у двох координатах ідеальності: вертикальну вісь утворює МЕТАКУЛЬТУРА (надкультурний простір ідей як факт метасвідомості) і горизонтальну – культура, яка наповнюється ціннісними смислами, впакованими квантами культурної свідомості (менталітету).

Рівним чином в ЦСУ поєднуються два потенціали ціннісно-сміслової діяльності

1) першочергово – орієнтаційно-адаптивна активність спрямована на природний простір, здійснена крізь призму темпорального фрагменту ЦСУ метакультури і простору ідей метасвідомості. Це культурна (ціннісно-сміслова) кодифікація світу космосу, що розгортається у просторі, де членування сегментація простору крізь призму ЦСУ визначає світосприйняття, опосередковане культурою, як виключно людською формою перебування у світі. У цьому сенсі культура розуміється як ціннісно-змістова діяльність, що *гарантує захищеність людини у світі* (фрагмент ЦСУ смисли культури, спрямованої на природу і світ у просторовій локалізації. “Міфологія (образи чистої свідомості) не є результатом діяльності ... але рухом у подоланні сил природи, опосередковане специфічним способом виділення людини з предметного світу” [8:50].

2) перетворююча ціннісно-змістова діяльність, спрямована на вже створену культурну онтологію існуючого, локалізованого в просторі.

В історичній ретроспективі змістова структура концепту *ПРОСТІР* детермінується спроектованим на світ і просторове буття полем ідей – ейдосів змістів метасвідомості, що втілюють феномен надкультурного.

Визначимо термін метасвідомість. Це пізнавальна зона, що охоплює неохоплене власне свідомістю (ментальністю), це “мова метафізики свідомості”, стосовно мови фізики (пізнавані речі у просторі). Це філософсько-міфічне підґрунтя *розуміння* світу через ейдоси (форми)речей – носіїв змісту пізнання простору. Водночас це Сила, що допомагає увійти у плин думки чи у сферу свідомості (ментальності). Життя ідей можна ототожнити з тканиною, на якій розташовані усі вузли емпіричного буття, що надають змогу зібрати їх у смислову цілісність [9:61–64]. Сміслове поле ідей надає можливість взаємодії з іншою реальністю (не емпіричною), оминаючи емпіричні обставини (денотати емпіричних речей)у особливому виключно людському акті трансценденції. Це структури, в яких психічні стани (стани ментальності) проникають тобто “входять”.

Структури свідомості – форми (образ, ейдос, символ) який виражає ідею та співставляє предмет та смисл. Ідея має ім'я, що також може містити форму ідеї а отже ім'я має смисл і внутрішню форму (концепт ідеї). Символ (форма – ідеї) – це ідеально організована первинна інформація про світ, точка відліку смислової організації життя [10:63]. Символ, абстрагований зміст свідомості, що надає можливість налагодити контакт із прихованою реальністю (за

Платоном; ідеї як символи свідомості, духовна усвідомлена сутність речі), символи порожніх форм, особливі трансцендентні утворення, що організують форми думки, стрижень, навколо якого кристалізується форми чистої свідомості, що не має предмету буття [9:87]. Інтерпретація, тлумачення символів ідей смисл – форма не підлягає розшифруванню раціональним способом, а смисл не може бути введеним і витягненим автоматично (він не існує як раціональна формула емпіричного досвіду в актах абстрагування і узагальнення) [11:391].

Реконструємо смислове поле ідей метасвідомості, що визначають змістову складову структур концепту *ПРОСТІР*. Виокремлені смислові поля метасвідомості (концепти-смисли-ідеї), що втілюють темпоральні віхи історичного процесу смислотворення.

1) Наслідуючи думки видатного вченого-соціолога М. Вебера, цінність ми розуміємо як форму, за допомогою якої люди організують свій власний досвід, також це спосіб людського мислення. Цінність завжди наповнена смислом. Цінність визначає цілі, є мотивом дій, на цінність спрямована воля людини. Універсальна надкультурна аксіологічна домінанта смисл – цінність – життя (БЛАГО) оскільки культурний досвід людини є “досвід свідомості як здатність приводити до ладу світ і жити в ньому” [12:191]. “Життя – це олюднена дійсність, яку підтверджує й утверджує цивілізація” [6:25]. ЦСУ, що уможлиблює розуміння світу і буття в його векторній спрямованості на природу (буття як природа) містить апіорну домінанту смисл – цінність – життя або буття, що вибудовується у просторовій локалізації (точка відліку й смислонаповнення екзистенційного простору з точки зору можливості чи неможливості життя Поле ідей метасвідомості, що визначають надкультурні смислові параметри інтерпретації змістових форм досвіду пізнання простору світобудова (миропорядок) межа – закон у подальшому розгляді крізь призму цінностей домінанти життя асоціюються із змістами безпека, захист кола, осілості, що есплікуються в модельній репрезентації ЦСУ “розумна ойкумена” (топос людського місця проживання.)

2) Смисл-цінність світобудова (миропорядок) через послідовне структурування предметної сфери античної культури, вписаної у простір буття людини. Визначення смислового поля метасвідомості (концепти-ідеї) порядок – межа – закон проектується на вербальну (лінгвокогнітивні концепти знання-пізнання), емотивну (концепти

емоїми)? поведінкову (концепти конативи) підсистему ментальності.

Простір ідей-символів, спроектований на поведінкову підсистему ментальності, дозволяє виокремити універсальний надкультурний стереотип Поведінки в просторі – еталонну матрицю, універсальний “ритуал” це – огороження (окреслення кола) відокремлення і розмежування. На символічному рівні структур свіжості – це констеляція ейдетичної образності (ейдос форма ідеї) (геометричний символ коло, хрест, та наскрізний антропоморфний символ людське тіло також символ представлений емпіричною річчю “священна огорожа “теменос – безпечне місце навколо храму” кромлех, пресинкт та кін естетичної образності (символ як жест або ритуал) “окреслення кола і відокремлення, розмежування (пор. вербальна репрезентація кола і риса / межа осілості). Також Символічне представлення межі осілості через зооморфні символи (міфоречі) і міфоімена. Надкультурний стереотип поведінки есплікується в моделі “розумно безпечної ойкумени” (дім, місто, поселення) з якого бере коріння те, що надалі втілюється у суспільній практиці зведення перепон і розмежування окремих просторових регіонів (напр. геомантичний ритуал, що передував зведенню будинка, починався з позначення його меж). Огорожа оточувала родовий маєток, дім і могили пращурів, щоб вони були забороненими для вторгнення (могила пращура як перший другий).

“Смисл символу об’єктивно здійснюється не як даність, а як динамічна тенденція, він не є наперед визначеним” [11:88]. Смисл символу не можна витлумачити, звівши до однозначної логічної формули, але співвідніши з подальшими символічними зчепленнями. Змістові кореляції поля ідей порядок – межа – закон і універсальної аксіологічної домінанти життя внаслідок символічних зчеплень призводять до кореляції смислу безпека – вторгнення – захист, але при цьому сам символ пов’язаний з універсальним смислом ідей

Простір метасвідомості (сислове поле ідей – ейдосів – форм – символів – концептів – ідей) втілює феномен “надкультурного”, покладеного в основу розуміння (усвідомлення) культурного знання (напр., атемпоральна надкультурна модель семіозису Леві Стросс, метатеорія культури М.К.Мамардашвілі, А.П’ятигорський, також роботи Платона, Декарта, Гайдеггера). “Смисл виявлення / відкриття культури надкультурним образом – це спроба поглянути на культуру “зверху”. Факт метакультури відтворюється через опис ідеального

(змістового простору метасвідомості поле концептів ідей, а можливість побачити культуру “зверху” передбачає її бачення не як сукупної множини предметних форм – речей у просторовій локалізації (носіїв знання когнітивних концептів як одиниць знання). Вихід за межі предметності позбавляє світ його просторово-часової дискретності.

Нами висувається гіпотеза про те, що абстракція практики суспільних відносин є результатом трансдукції і смислового ідеального поля метасвідомості у соціо-культурно детерміновану свідомість – менталітет. Зі змістового поля ідей символів метасвідомості проростають смисли-абстракції соціальної діяльності як *ідеальної форми* предметного світу.

Простір ідеальних форм цінніснозмістової діяльності конституюється не виключно єдиним способом у культурному вимірі соціальної інтеракції, а й водночас у вихідній проекції абстракцій філософського міфу (простору ідей) на культурну свідомість (менталітет). Смісловий простір концептів-ідей визначає розуміння світу, що у предметних формах культури перетворюється на формалізоване знання (концепти – одиниці знання). Але власне знання спершу повинно якимось розумітися крізь призму ідеальних форм. Знання не зводиться виключно до результатів пізнання, а також є продуктом культурно-історичної асиміляції цих надбань шляхом вписування (включення) нової інформації в систему цивілізації.

Сміслова трансдукція поля ідей метакультури в культурній свідомості.

Головним результатом філософського міфу є те, що людина конструє світ у відповідності заздальгідь присутньою в її свідомості моделлю, з “оживаючим” в її свідомості конструктом – ідеєю-символом. Ідеальні форми метасвідомості, що проектуються зі свідомості на реальність, визначають власні особливі умови інтерпретації навколишнього світу.

Трансдукція ідеального простору створення ідей-символів-форм – це *вертикаль* як досвід чистої свідомості непередметних форм культури і надкультурних смислів ідей, на яку нанизується *горизонталь* культурного досвіду. Однак, в епоху становлення античної культури можливо спостерігати темпоральний ізоморфізм метасвідомості і культурної свідомості, період коли вони взаємоконституують культуру. В цьому випадку культура розуміється “як створений людиною світ і через культуру людина отримує всю інформацію про

навколишній світ – у тому числі й про природний (інформаційна функція і компенсаторно-приспосувальна функція культури) [13:22] Простір ідей транслюється з метасвідомості у культурну свідомість, що на початку також охоплює *світ* у цілому, в якому культура окреслює особливе коло осілості і “відділяє космос від хаосу”. Сміслові поле ідей трансдукується в культурній свідомості як перероблені культурою символи, якими вона користується оскільки “символ і є міфом, знятим культурним розвитком, виведеним з тотожності самому собі й усвідомленим в своєму незбігові у власному смислі [11:389].

Гіпотетично цей процес окреслюємо наступним чином. Поле ідей метасвідомості життя порядок, безпека, межа, закон певним чином трансдукується в культурній свідомості у факторні смисли змістової структури концепту простір. Цей історичний процес можливо порівняти з різоматичним процесом проростання у всіх напрямках нових культурних смислів зі смислового згустку – ідеї, як розповсюдження паростків з однієї грибниці. В такий спосіб, поле ідей метасвідомості є *екстраполяційною* концептуальною смисловою структурою / екстраполяційні концепти-ідеї метасвідомості, ідеї символи-ритуали як наслідувана і *надособистісна структура культурної свідомості*.

Зазначимо що будь-яка ідея-цінність також має *регулятивний* потенціал, санкціонуючи смисли як благо або відсутність такого (заборона), корелюючи у такий спосіб із факторними смислами соціальності.

Процес трансдукції смислів ідей метасвідомості в культурну свідомість можна змодельовати як розщеплення смислу-ідеї на факторні смисли соціальності й перетворюючої ціннісно-змістової діяльності протягом неспинного процесу взаємозапитання смислів” Наприклад, концепт ідея – безпека – порядок і універсальний надкультурний стереотип просторової поведінки (замкнення в коло /окреслення кола) гіпотетично можна спроектувати на смисловий простір культури як факторний смисл соціальності привласнення (власність) де відчуття власності є похідним від ідеї захисту безпеки, самозбереження, а не як “запізнілий внесок передової цивілізації” [14:31].

Факторний смисли соціальності (смисл цінність власність) походить з ідеї безпеки, спроектованої на поведінкову підсистему ментальності. У даному випадку темпоральний фрагмент ЦСУ есплікується через модельну репрезентацію володіння (земельна

власність – референтне поле концепту культури *ПРОСТІР* – території наділи володіння (на відміну від світу, відокремленого від хаосу). У такий спосіб простір набуває статусу “неспецифічної речі, яка підлягає привласненню.

Виникнення концепту культури і епохи концепту – принципу європейської культури територіальність (на відміну від мирності міфокультури) “Концепт-принцип культур осілості на відміну від кочівних культур” [15:186].

Отже, свідомість є континуумом змісту досвіду (що це?), у той час як час як спосіб набуття досвіду (як це?) розв’язується в цінніснозмістовій діяльності – у практиці, встановлюючи генетичний зв’язок між “ідеальним типом поведінки” (концепт конатив) і діяльністю. У сукупності вони утворюють діяльнісні системи свідомості [16:207], визначені прагматикою культурної свідомості (менталітетом). Факторні смисли соціальності (привласнення корелює з факторними смислами суспільної діяльності, де ПРИВЛАСНЕННЯ (мотив – цінність – смисл діяльності, системи смислів культурної свідомості) – зміст діяльності вимірювання (задля привласнення) експлікується в системі мовних значень смислів-ноєм семантичного простору соціогенезисної ментальності як її *форма* репрезентована концептуальною структурою – емпіричним гештальтом “вмірювання”. Вочевидь, типи концептуальних структур відповідають не лише окремим культурам, а визначаються специфічними видами діяльності, що характеризують означені культури. Отже універсальна надкультурна матриця просторової поведінки, ідеальний тип поведінки відокремлення, відділення світу людини від хаосу, розподілена в просторі культурної свідомості й соціогенезисної ментальності, несе в собі смислотворчий зародок ціннісно-смислової діяльності. Ймовірно, вищезазначене певним чином пояснює загадкову формулу М.К. Мамардашвілі “смисл, що шукає самого себе”.

У зв’язку з цим викликає інтерес проблематика співвідношення метасвідомість – культурна свідомість – ментальність. Смисл – цінність (культурна інформація) та її експлікація в кодах-знаках культури (семантика ментальності концепту *ПРОСТІР*). Нами здійснена спроба історичної реконструкції механізмів встановлення кореляцій між 1) полем ідей метакультури (факт метасвідомості) і міфоментальністю; 2) когнітивних змін міфоментальності у ментальність соціогенезисного типу, у яку проектується смисли культурної свідомості. Спроба має

гіпотетичний характер. Вихідним пунктом є думка М.К.Мамардашвілі, що досвід становлення культурної свідомості призводить до культурної формалізації символу, дія якого зводиться до вживання його образної форми. Культура є тим, що культивує автоматизм мислення [17:48–49], а символ просто “використовується” культурою.

Безперервний процес взаємозапиту смислів – мета свідомості і культурної свідомості, кристалізація його прагматики на підґрунті регулятивного потенціалу простору ідей призводить до когнітивних зсувів ментальності. Ментальність як соціо-культурно-генезисний продукт належить суб’єкту – носію історично визначених когнітивних здатностей [1:373], представлена двома типами міфоментальність і ментальність, детермінована культурною свідомістю, соціогенезисна ментальність, що втілюється у діяльній природі психіки.

Культурно-історичне походження психічних функцій (Л. Виготський, Дж.Бруннер, М.Коул). Зміни в міфоментальності відображають “зміни умов перекладу” з мови свідомості на її мову, а відповідно, відображають перетворення функцій і структури міфоментальності. У просторі ідей виникає космос, що мислиться (світ). Античний космос – граничний стан усіх матеріальних плинучих у просторі процесів, що є чуттєво наочними й зображувальними. Зауважимо суттєву різницю між психологічними поняттями “відображення” (сенсорно-перцептивний образ) і зображенням (сенсорний образ). Представлення мирності / світобуття – це не лінійно-дискретний режим сегментації природного простору через *речі*, в той час як самі *речі* репрезентуються в міфоментальності, які пов’язані символічними ритмами (взаємозчепленням символів) на основі їх *сутності*, що припускає їх взаємоперетворення на основі їх сутності – ідеї (комплексне мислення, феномен партиципації). Форма – це не щось статичне, це ритм, динамічна пульсація (М. Шнайдер, Л. Бенуас, Л. Виготський, М. Мамардашвілі).

Семантичний і формальний простір міфоментальності структурується в процесах наочного ейдетичного схоплення світу – це фрагментарна синергія ейдосів “символічні зчеплення, схоплення простору через сутності локалізованих в ньому речей, що мисляться через символ” (перегукується з думками концепт як замісник речі чи множини речей, синтез тіл та ідей) або за Дж.Б. Віко “проекція значень на тіла”. Як наслідок виникає унікальний ефект “змістової наочності”, що забезпечує *розуміння* зовнішнього світу, але не є *формою знання*.

Відповідно, - це–недискретне, неструктуроване, » неоєдиничене» лігнвокогнітивними концептами знання, хоча ще Платон наголошує на існуванні постійної сутності речей (ідей) як передумови ЗНАННЯ.

У зв'язку цим постає питання, яким чином відбувається синтез відрефлегованих змістів речей і природного простору, в якому вони локалізовані? Докатегоріальний етап пізнання ПРОСТОРУ, властивий міфомисленню, можливо віднести до встановлення у *спогляданні* первинної зразкової категоріальної схеми порядку (співіснування і тимчасового існування), які, як зазначає Кассіерер, потім *мисляться* як категорії [18:371]. Мовна категоризація в найзагальніших рисах (хоча й не прямолінійно) відображує категоризацію споглядання і діяльності. Категоріальна дискретизація простору (відхід від ідеї мирності) пов'язана з категоризуючою діяльністю суб'єкта і, як наслідок цього, похідною, що мисляться від *споглядання* й/або від *практичної діяльності Категоризацією*. Класифікаційні абстракції, концепти категорії – одиниці ментального лексикону – топос – час – сукупність (число) – хронотоп (категорія діяльності) – міра – кількість. В актах категоризації реалізується принцип лінійно-дискретної сегментації простору на окремі локуси (співвідношення місця і речі), яка, на думку Е. Кассієра, також є конститутивною схемою мови [18:377].

Проблема міжкатегоріального синтезу Концепту Простір у данній статті не розглядається, але репрезентується мовною множиною дериватів *ada* (о), що відбивають об'єктовані мітки міжкатегоріального синтезу концепту ПРОСТІР. як організуючої рубрикою членування світу (серед інших концептів ПРОСТІР, ЧАС, РУХ, ЧИСЛО, відбиваючи спосіб проектування картини світу, вилученої зі світової цілісності). Унаслідок категоризуючої діяльності виникає когнітивне «виокремлення» топосу (репрезентаційна просторова схема чи просторовий гештальт).

Процес реструктуризації ментальності соціогенезисного типу.

1) Формальний простір ментальності КП

Наявні у просторі міфоментальності форми-ейдоси (вже інтеріоризований простір образів, когнітивна інформація, що зберігається у ДП в ейдетичній і вербальній формі, когнітивний формат образності) зберігається в нерозчленованому комплексі символічних зчеплень – ритмів. Присутність у метасвідомості символів – форм ідей (структури свідомості) як *межових* ідеалізацій призводить до виникнення стану свідомості, захоплення сферою

свідомості певних *психічних* станів суб'єкта. Відомо, що відображальна здатність психіки має здатність до формування практично нескінченної множини перцептивних образів, але стан свідомості, що виникає схоплює, ніби в пастку, вибірково множину образів, форм, відокремлених від ейдосів. В міфоментальності утворюються концепти форми (прототипи геометричних форм, універсальні еталони, платонівський мікрокосм (людське тіло) – архетипи підсвідомого, а також символ – ритуал. В соціогенезисних історичних процесах формотворення (формальне поле ментальності) від символу відокремлюються його формальні елементи – прототипи форм (ідеальні образи, прототипи діяльності – ритуали), що можуть у подальшому виступати когнівною інформацією (патерном), на який аплікуються (приірюються) образи об'єктів, що спричиняє можливість формування безпосередньо наявного перцептивного образу, а в подальшому його ментальну внутрішню інтеріоризацію. (когнітивний і лінгвокогнітивний концепт як одиницею пізнання та знання). Лінгвокогнітивні концепти – мінімальні одиниці омовленої інформації, що конституують формальний і смисловий простір семантики ментальності [10:110]

В наслідок актів категоризації вони набувають вигляду особистісного знання (інформації), що набуває людина задля зручності існування в світі (знання як спосіб існування). Це основа комунікованого наочного знання, яке репрезентується наочно-зображально: малюнок, креслення, замальовка, карта, схема), а також вербально.

2) Вербальна складова лінгвокогнітивних концептів соціогенезисного простору ментальності. Під репрезентаціями розуміємо структури свідомості, що є змістом мовних семантичних структур на глибинному рівні свідомості. Ідея має ім'я, що також може містити форму ідеї так само як ім'я має смисл і внутрішню форму. Водночас символ – це слово – ім'я, що містить в собі не відокремлений від сутності смисл (нелогічний), але від початку притаманний всім речам. Міфоімена геометричні зооморфні й антропоморфні й кінестетичні слова – символи (імена форм), в яких Х. Г. Гадамер відзначає підтримання балансу внутрішньої єдності перцептивного просторово-образного знання і процесу його мовної об'єктивації.

Внутрішні форми слів, дологічні квазілогічні концепти-етимони як відправна точка семантичного наповнення слова і водночас кінцева

межа його розвитку, зародок смислу, концепт – етимон як уявлення про предмет [19:30-40]. Зв'язок ідеї символу з внутрішньою формою ґрунтовно досліджений у вченні Потебні про слово як «засіб аперцепції» та смисловій обробці зовнішніх вражень з людським мисленням та свідомістю. Аперцепція імені призводить до внутрішньої форми слова (розуміється як образ та символ). Концептус – як внутрішня форма слова, позначення концептів словами – темами (архетипові слова теми, що проходячи крізь пласти змінних культур стійко зберігаються (М.Гайдеггер). У такому випадку символ – це ім'я ідеї, слово, що містить у собі не відірваний від сутності смисл (нелогічний), але від початку притаманний речам [20:82].

Ментально-мовний опис концепту ПРОСТІР дав змогу встановити, що міфоімена – слова-прототипи форм вживаються мовною свідомістю в якості мотиваторів (формантна база) деривативів – мовних репрезентацій схеми локусу. Відбувається процес рецикляції або «ужитку» існуючих вже слів – ейдосів-міфоімен внутрішніх форм слів, опосередкованих мовномисленневими техніками. Це призводить до нового синтезу вербальної репрезентації – деривативної лексеми (афікс – категоризатор «ada/o»). У передкатегоріальному етапі когнітивної обробки інформації, мовним еквівалентом афіксу, ймовірно, слугували просторові й кількісні слова «аналоговий опис природного споглядання світу просторовими словами тут тепер» [18:376], що виконували функції опорних пунктів мовномисленневих актів співвідношення форми – сутності (речі) й природного простору.

3. Семантичний простір ментальності концепту ПРОСТІР.

Олюднений і природній простір у цілому утримується в мисленні (ментальності) і формує семантичний простір ментальності, в якому його частини поєднуються одна з одною за посередництвом рефлексії значень речей.

З іншого боку, також вдається логічним виокремлення смислового коду менталітету як кореляту змісту концептуальної системи смислів семантичного простору ментальності (елементарних смислів-ноєм, мовних значень) як «системотворчого зародку ментальності (психіки) [10:59].

Реконструкція концептуальної системи (лінгвокогнітивних концептів та їх змісту) у спроектованому на них смислового поля ідей (життя – безпека – світопорядок – межа – закон), що у визначеному часовому проміжку ізоморфний культурній свідомості (менталітету).

Це смисловий фонем, на якому виокремлюється смисловий згусток концепт як одиниця знання, організована множина елементарних смислів-ноєм, що експлікують коди ментальності, відбиті в системі культурних значень. Ця концептосистема має такий вигляд.

Лінгвокогнітивний концепт «сховище, прихисток» (найщільніше номінативне поле близько 50 дериватів сховища, прихистки, місця ночівлі, огорожі, загорожі, валів, насипи). Лінгвокогнітивний концепт МЕЖА – ПРОХІДНІ ШЛЯХИ – ПЕРЕШКОДИ (номінативне поле відносної щільності – 30 дериватів – дороги, перехрестя, канали, вулиці, бульвари і природні об'єкти), ресурси виживання (земельні й живі активи, стада та плантації) 30 дериватів, ЛКК колективний рух у просторі від периферії до центру (мисливські вилазки, патрулі, сакральні й профанні святкування, релігійні процесії) 45 деривативів, Концепт Полювання (засідки, пастки, система сигналів оповіщення, наприклад, димові і світлові сигнали). Внутрішньокатегоріальний синтез (*sintesis especiosa*) здійснюється на прототипній основі і на підґрунті нашого розуміння концепту як об'єкта ідеальної природи, ментальний образ якого втілює певні культурно-обумовлені уявлення носія мови про світ і водночас є прототипом, прообразом ідей групи похідних понять і орієнтиром їх використання» [21:257].

На завершення виокремимо основні історичні етапи смислотворення утілені у ключових словах античної і середньовічної культури, які на думку Н. Арутюнової, «утворюють культурний шар, що і є посередником між людиною і світом» – світобудова, порядок, межа, життя, безпека, власність.

Змістова структура концепту ПРОСТІР– це саме життя, наповнене смислами

1) Метакультура – змістова структура концепту ПРОСТІР в проекції поля ідей – символів мета свідомості – життя, безпека, світо порядок, межа, закон. Метакультура та її ключові слова як темпоральний фрагмент ЦСУ Античної і Середньовічної культури експлікативної моделі протококусів людського буття проектується на безмежну референтну зону світ людини – людський простір, відокремлений від хаосу світ у культурному вимірі (реконструювали концептосферу елементарних смислів-ноєм семантичного простору ментальності)

2) Концепт культури та епохи Античності й Середньовіччя. Сміслові віхи ключові слова культури власність як факторний смисл

соціальності (концепт – принцип культури – територіальність) Гіперсемантика культурної свідомості (менталітету) проектується на вузьку референтну зону топологічних об'єктів – території, земельні ділянки.

3) Ціннісно-змістова структура концепту ПРОСТІР крізь призму темпорального фрагменту ЦСУ тематичне значення якого визначається культурним усвідомленням смислів, породжуваних ціннісно-змістовою діяльністю. Визначення смислу мотив діяльності – привласнення. Зміст смислу діяльності вимірювання проектується на референтну зону топологічних об'єктів території, наділи, власність. Перехід від простору ідеацій до простору ідеалізацій ідеальних предметів (наприклад, еталон міри). Репрезентація в семантиці ментальності концептуальної структури емпіричного гешталту вимірювання. У цьому випадку відбувається лінійне витягування інформації.

Подальше дослідження пов'язано з наступною проблематикою Трансформації смислового поля ідей метакультури в культурній свідомості (менталітеті) Античності й Середньовіччя є універсальним надетнічним (над локальними культурами) процесом змістотворення, притаманним усім європейським культурам. Реконструйована ціннісно-змістова структура дійсно доводить її статус культурної універсалії й загального принципу європейської культури в епоху Античності й Середньовіччя. Подальше дослідження зазначеного положення проектується у сферу ментально мовного опису концепту ПРОСТІР на матеріалі мовних репрезентацій інших європейських мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мерло-Понти М. Пространство / М. Мерло-Понти // *Интенциональность и текстуальность. Философская мысль Франции XX века.* – Томск : Водолей, 1998.
2. Кант Э. *Универсальный аналитический справочник по истории философии.* – Симферополь : Реноме, 2005. – Т. 2.
3. Делез Ж. *Что такое философия?* / Ж. Делез, Ф. Гватари. – М. : Ин-т экспериментальной социологии ; СПб : Алетей, 1998. – С. 115–116.
4. Режабек Е. Я. *Мифомышление. Когнитивный анализ* / Е. Я. Редабек. – М., 2003.
5. Ильенков Э. В. *Философия и культура* / Ильенков Э. В. – М. : Изд-во полит. литературы, 1991.
6. Кримський С. *Запити філософських смислів* / С. Кримський. – К. : Прапан, 2003.
7. Леви-Стросс К. *Структурная антропология* / К. Леви-Стросс. – М. : Наука, 1983.
8. Канарський А. С. *Диалектика эстетического процесса (генезис чувственной культуры)* / А. С. Канарський. – К. : Вища школа, 1982.
9. Мамардашвили М. К. *Введение в философию Синьот* / М. К. Мамардашвили. – 1993. – № 1.
10. Іващенко В. *Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу* / В. Іващенко. – К. : Видав. Дім Дмитра Бураго, 2006.
11. Аверинцев С. *София-логос : [словарь]* / С. Аверинцев. – К. : Дух и литера, 2006.
12. Савельева М. Ю. *Лекции по мифологии культуры* / М. Ю. Савельева. – К. : ПАРАПАН, 2003.
13. Мосейонжик Л. А. *Человек перед лицом культуры* / Л. А. Мосейонжик. – Кишинев, 2006.
14. Бенуас Л. *Знаки, символы и мифы* / Л. Бенуас. – М. : ФСТ “Астрель”, 2004.
15. Делез Ж. *Трактат о номадологии* / Ж. Делез, Ф. Гватари. – К. : Новый круг, 1992. – № 2.
16. Леонтьев А. А. *Язык речь, речевая*

деяльність. – М. : Просвещение, 1969. – 207 с. 17. *Мамардашвили М. К.* Символ и сознание / М. К. Мамардашвили, А. М. Пятигорский. – Иерусалим, 1982. 18. Касирер Э. Цит. за книгою “Класики філософії мови” / Э.Касирер. – К. : Курс, 2008. 19. *Колесов В. В.* Концепт Культуры; образ – понятие-символ / В. В. Колесов // Вестник Санкт-Петербургск. ун-та. – Сер. 2 : Языкознание. – 1992. – Вып. 3 (№16). 20. *Лосев А. Ф.* Вещь и имя / А. Лосев // Избранные работы, переводы, беседы исследования, архивные материалы. – СПб : Алетей, 1977. 21. Ясиновская М. К. Про розмежування термінів поняття і концепту у сучасній когнітивній лінгвістиці / М. К. Ясиновская // Вісник Львівськ. ун-ту. – Серія Філологія. – Вип. 3. – С. 257.

ЯРЕМЕНКО Ю.А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИМІРИ МЕНТАЛЬНОСТІ: ЕТНІЧНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНЦІВ І ЗАХІДНОЄВРОПЕЙЦІВ

У статті розглядається феномен етнічного простору. Висловлюється думка, що образ етнічного простору має два виміри – “артефактний” та “архетипний”. Перший знаходить своє відображення в традиційних елементах матеріальної етнічної культури, а другий – у конфігураціях простору, обумовлених рисами ментальності етносу, архетипом його етнічного усвідомлення. Розглядається складова ментальності, порівнюється українська та західноєвропейська ментальності.

Ключові слова: етнічний простір, ментальність, артефакт, архетип.

В статье рассматривается феномен этнического пространства. Высказывается мысль о том, что образ этнического пространства имеет два измерения - “артефактное” и “архитипное”. Первое находит отражение в традиционных элементах материальной этнической культуры, а второе – в конфигурациях пространства, обусловленных чертами ментальности этноса, архетипом его этнического сознания. Рассматривается составляющая ментальности, сравнивается украинская и западноевропейская ментальности.

Ключевые слова: этническое пространство, ментальность, артефакт, архетип.

The article treats such phenomena as ethnic space. It is suggested that the ethnic image of space has two dimensions – “artifactual” and “archetypical”. The first finds its reflection in traditional elements of materialistic ethnic culture and the second in configurations that have characteristics of mentality of an athnos, the archetype of its ethnic conscience. The component of mentality is examined and as an example the Ukrainian versus, the Western European mentality are compared.

Key words: ethnic image of space, mentality, artifact, archetype.

Актуальність пропонованого дослідження. Через те, що поняття ментальності стало популярним і активно розробляється відносно недавно, воно ще не встигло знайти своє місце в лінгвістиці. Пізнання взаємодії культури етносу з мовою веде до інтерпретації мови як етнічної мови. Ця область пізнання етнічної мови настільки багата на можливі інтерпретації, що лишається дуже багато простору для дослідників.